

BELEIDSCEL EN SECRETARIAAT VAN DE VICE-EERSTEMINISTER EN MINISTER VAN ECONOMIE EN WERK
t.a.v. de heer Pierre-Yves DERMAGNE, Minister van Economie
Hertogstraat 61
1000 BRUSSEL

Gent, 16 februari 2023

aangetekend en per e-mail

Betreft: U/ref:
vzw GAIA – verbod op de verkoop van vuurwerk -

O/ref:
7648/27-20512/SV/VM

Geachte Minister DERMAGNE,

We richten u huidig schrijven als raadslieden van de vzw GAIA, met maatschappelijke zetel te 1000 Brussel, Hopstraat 43 en met ondernemingsnummer 0448.077.642, met betrekking tot de problematiek rond (kna)vuurwerk en de nefaste impact hiervan op mens, dier en het leefmilieu.

De vzw GAIA (GLOBAL ACTION IN THE INTEREST OF ANIMALS) is één van de bekendste dierenrechtenorganisaties in België. Sinds 1992 ijvert zij voor een betere dierenbescherming en komt zij op voor de belangen en rechten van dieren, onder andere door het voeren van diverse campagnes tegen leed en mishandeling van dieren.

In het kader hiervan ijvert GAIA al geruime tijd voor strengere wetgeving rond (kna)vuurwerk. Zoals u weet, heeft vuurwerk verschillende nefaste gevolgen voor zowel in het wild levende dieren als huisdieren.

De **enorme geluidsimpact** als gevolg van het ontploffen van vuurwerk lokt bij dieren schrikgerelateerde gedragingen en emoties uit en vormt veruit het algemeen bekendste effect op dieren. Sommige dieren zijn gevoelig voor een bepaalde frequentie van het geluid terwijl voor anderen de intensiteit meer beangstigend is. Volgens de studie van Storengen en Lingaas (2015) is de grotere schrik voor vuurwerk in vergelijking met andere bronnen van geluid te wijten aan het feit dat deze geluiden zeer luid zijn, soms van relatief lange duur (meerdere ontploffingen na elkaar) en het feit dat dieren er niet aan gewend zijn. De meeste dieren hebben overigens een groter gehoorbereik in vergelijking met mensen, wat hun grotere gevoeligheid voor vuurwerk verklaart.¹ Bovendien is niet alleen het knallend geluid, maar zijn ook de **lichtflitsen** die door het afsteken van vuurwerk veroorzaakt worden, een bron van angst en fobie voor dieren.

Zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat meer dan 15% van **honden meerdere dagen of zelfs langer nodig hebben om gedragsmatig te herstellen** van een vuurwerkevent en 3% van de honden gedragswijzigingen vertonen voor weken of maanden.² Ook grotere dieren zoals paarden vertonen angstgedrag met vaak ernstige fysieke gevolgen van dien.³

¹ WEST, 1985.

² S. RIEMER, "Not a one-way road: severity, progression and prevention of firework fears in dogs", PLoS One 14, e0218150, 2019.

³ VRT, "Paardenchirurg uit Lummen 'viert' oudjaar te vaak aan de operatietafel: 'Elk jaar jaagt vuurwerk paarden door de omheining'", <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/12/12/alle-hens-aan-dek-tijdens-oudejaar-bij-paardenchirurg-in-lummen/>.

Onderzoek naar de effecten op paarden toont aan dat vier paarden op vijf (79%) bang zijn voor vuurwerk en dat paarden hun angstgedrag veruitwendigen door (weg) te lopen (82%), met een aanzienlijk aantal paarden die door afsluitingen breken om te vluchten (35%) en die zichzelf verwonden (26%).⁴

Ook vogels lijden als gevolg van knallend en flitsend vuurwerk. Observaties van bewegingen van wilde vogels door weerradars hebben een “migratie”-fenomeen aangetoond dat correleert met periodes van vuurwerk. Deze gedragsreacties kunnen vogels op verschillende manieren beïnvloeden: verminderd voedselaanbod, verminderde rust- en slaaptijd, ongunstige energiebalans (hoog energieverbruik) en desoriëntatie door een verminderd zicht.⁵ Uit een studie uit Nederland, Denemarken en Duitsland van 347 individuele vogels (kolgans, taigarietgans, brandgans en kleine rietgans) bleek dat de opschudding door vuurwerk **hun gedrag nog wekenlang beïnvloedt**.⁶

Het spreekt voor zich dat deze angstmoties en verstoorde gedragingen die het gevolg zijn van het afsteken van **(knal)vuurwerk het dierenwelzijn op ernstige wijze verstoort**. Ook bij de recentste jaarwisseling hebben zich opnieuw dramatische toestanden voorgedaan. Het gaat van dieren die gewond raken door vuurwerk-gerelateerde ongevallen en hieraan overlijden⁷ tot bijvoorbeeld dieren die weglopen, gedesoriënteerd geraken en lange tijd vermist blijven.⁸ Ook de **stress** die dieren lijden als gevolg van het vuurwerk is soms zo groot dat ze hieraan overlijden.⁹

Het afsteken van vuurwerk heeft overigens niet enkel nefaste gevolgen voor het welzijn van dieren. Ook mensen lijden hieronder. Naast de evidente veiligheidsrisico's die verbonden zijn aan het afsteken van vuurwerk¹⁰, zijn er ook onrechtstreekse veiligheidsrisico's hieraan verbonden. De knaleffecten worden namelijk gecreëerd door een pyrotechnisch mengsel waar doorgaans aluminiumpoeder voor wordt gebruikt.¹¹ Wetenschappelijk onderzoek documenteert uitvoerig dat er **veiligheidsrisico's** bestaan voor werknemers in de vuurwerkindustrie die aluminium in pyrotechnische mengsels moeten hanteren. Het materiaal is gevaarlijk om mee om te gaan aangezien het uiterst gevoelig is voor schokken, temperatuur, wrijvingswarmte...met (ernstige) werkongevallen tot gevolg.¹²

⁴ GRONQVIST *et al.*, 2016.

⁵ SHAMOUN-BARANES *et al.*, 2011.

⁶ EOS, “Geknal vuurwerk zindert nog lang na voor vogels”, <https://www.eoswetenschap.eu/natuur-milieu/geknal-vuurwerk-zindert-nog-lang-na-voor-vogels>.

⁷ HAGELAND ACTUEEL, “Jonge hond schrikt door vuurwerk en wordt later dood teruggevonden”, <https://www.hagelandactueel.be/tenen-actueel/nieuws/tenen/jonge-hond-schrikt-door-vuurwerk-en-wordt-later-dood-teruggevonden>.

⁸ VRT, “‘Lost Dogzzz’ nog steeds op zoek naar vermiste honden na vuurwerk tijdens oudejaarsnacht”, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/01/02/vzw-lostdogzzz-nog-steeds-op-zoek-naar-vermiste-honden-door-vuur/>.

⁹ RTL NIEUWS, “Hond Úllie stierf door vuurwerk: ‘Schrok zich dood’”, <https://www.rtlnieuws.nl/editienl/artikel/5354705/huisdier-hond-kat-vuurwerk-klassieke-muziek-angst-ullie-dood>;

¹⁰ VRT, “Jongen van 15 ernstig gewond aan hand na ongeval met vuurwerk in Essen”, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/01/29/tiener-ernstig-gewond-aan-hand-na-ongeval-met-vuurwerk-in-essen/>.

¹¹ Vuurwerk bestaat uit één of meerdere pyrotechnische mengsels, zgn. “sassen”. De belangrijkste en meest gebruikte sas is zwart buskruit, dat als basis dient voor de explosieve reactie in vuurwerk. Voor elk type effect – zoals licht-, knal-, fluit- en rooeffecten is er een apart type sas. Verder zitten er in vuurwerk verschillende hulpstoffen (vb. bindmiddelen en stoffen die vroegtijdige oxidatie van metaaldeeltjes voorkomen); Arthur van Zuylen, ‘Vuurwerk’ (2002) in 40 Chemische Feitelikheden 194-4.

¹² A. VIGNES *et al.*, ‘Risk assessment of the ignitability and explosivity of aluminum nanopowders (2012) Process. Saf. Environ. Prot.’; A. AZHAGURAJAN *et al.*, ‘Impact of nano particles on safety and environment for fireworks’ (2014) Process Saf. Environ. Prot.’; M. RAJENDRAN *et al.*, ‘Influence of aluminium in firecracker chemical composition on workplace hazards’ (2021) Materials Today. Proceedings; A. AZHAGURAJAN *et al.* ‘Prevention of explosion accidents by employing boron instead of aluminium in flash powder’ 141 Process Saf. Environ. Prot 160-168,

Het ontbranden van vuurwerk veroorzaakt het vrijkomen van het zware metaal aluminium, een kritieke bron van milieuverontreiniging die **de lucht- en waterkwaliteit aantast**. Ook het vrijkomen van perchloraat en chlooraat na het afsteken van vuurwerk vormt een ernstig gevaar voor de gezondheid van de mens en het leefmilieu. Blootstelling aan perchloraat heeft onder meer toxische effecten op de werking van de schildklier.¹³

Hieruit blijkt overduidelijk dat er een dringende noodzaak bestaat aan wetgevend optreden met betrekking tot het afsteken van vuurwerk enerzijds en de verkoop van vuurwerk anderzijds.

In 2019 heeft het Vlaamse Gewest een decreet aangenomen dat het afsteken en de verkoop van vuurwerk aan banden legde, maar dit decreet werd door het Grondwettelijk Hof vernietigd doordat het decreet een aangelegenheid regelde die tot de **bevoegdheid van de federale overheid** behoorde inzake de openbare veiligheid, de brandveiligheid en de brandpreventie, inzake de springstoffen en inzake het vaststellen van productnormen.¹⁴

Hoewel er recent door de FOD Economie werd bericht dat maar liefst 30% van het gecontroleerde vuurwerk op de Belgische markt niet voldoet aan de technische veiligheidsnormen én er reeds begin 2022 vanuit zowel het publiek als vanuit verschillende politieke hoeken werd aangedrongen op een algemeen verbod op de verkoop van vuurwerk, stelt GAIA op vandaag vast dat er **vanuit de federale overheid nog steeds geen initiatief of voorstel werd gelanceerd om een algemeen verkoopverbod tot stand te brengen**.

De schadelijke effecten van vuurwerk voor dieren, mensen en het leefmilieu, waarvan enkele voorbeelden hierboven werden opgesomd, zijn de Minister nochtans niet onbekend. Bovendien zijn er afdoende minder schadelijke alternatieven zoals geluidsarm vuurwerk die het gebruik van klassiek knalvuurwerk kunnen vervangen. Voor GAIA is het dan ook volstrekt onbegrijpelijk dat de Minister nalaat op te treden.

Deze ernstige nalatigheid om regelgevend op te treden, brengt zonder enige twijfel de aansprakelijkheid van de federale overheid in het gedrang, onder meer op basis van de foutaansprakelijkheid uit art. 1382 oud BW en de algemene zorgvuldigheidsplicht uit art. 1383 oud BW. De schade is immens. Elk overleden dier, elk gewond kind is er één te veel.

Met huidig schrijven verzoekt GAIA de Minister van Economie om onmiddellijk het nodige te doen teneinde een **algemeen nationaal verbod uit te werken dat de verkoop van vuurwerk integraal verbiedt**.

GAIA is bereid om **op korte termijn verdere juridische stappen te ondernemen** teneinde een en ander in rechte af te dwingen. Vooraleer verdere juridische acties te nemen, staat zij echter open voor een overleg om dit onderwerp verder te bespreken.

Mogen we u dan ook vriendelijk verzoeken om ons zo snel mogelijk en **uiterlijk 28 februari as.** per e-mail enkele data voor te stellen waarop een overleg kan plaatsvinden (stijn.vandamme@ldr.be; vanessa.mcclelland@ldr.be)?

Aan Minister Verlinden werd eenzelfde ingebrekestelling gericht met betrekking tot een algemeen nationaal verbod op het afsteken van vuurwerk.

¹³ P. NIZINSKI, "Perchlorate – properties, toxicity and human health effects: an updated review" (2020) 36/2 Reviews on Environmental Health 199-222.

¹⁴ GwH. 17 december 2020, nr. 165/2020.

Tot slot wensen we u erop te wijzen dat huidig schrijven geldt als **officiële ingebrekestelling** en u wordt gericht onder voorbehoud van alle recht en zonder enige nadelige erkenning.

Met vriendelijke groet,

Stijn VANDAMME
stijn.vandamme@ldr.be

Vanessa MCCLELLAND
vanessa.mcclelland@ldr.be